

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम
Diploma in Elementary Education
(D.El.Ed.)

प्रथम वर्ष प्रवेश २०१९-२०

ऑनलाईन केंद्रीय प्रवेश प्रक्रिया

नियमावली / Rules

संकेत स्थळ : www.maa.ac.in

महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (विद्या प्राधिकरण), पुणे ३०.

प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम (D.El.Ed.) प्रवेश नियमावली २०१९-२०

सर्वसाधारण :

या प्रवेश नियमावलीमधील नियम महाराष्ट्र राज्यातील मान्यताप्राप्त सर्व शासकीय/अशासकीय अनुदानित/विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित सर्व माध्यमाच्या अध्यापक विद्यालयांना (अल्पसंख्याकांसह) तसेच जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्थांना लागू राहतील.

ही नियमावली तयार केल्यानंतर आलेले शासन निर्णय व न्यायालयीन निर्णयानुसार सदर नियमावलीमध्ये आवश्यक तेथे बदल होऊ शकतात. हे बदल सर्व संबंधितांवर बंधनकारक राहतील.

- १) व्याख्या
- १.१ 'एन. सी. टी. ई.' (NCTE) म्हणजे 'एन. सी. टी. ई.' अधिनियम १९९३ च्या अनुषंगाने स्थापन झालेली राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषद व त्यांची विभागीय कार्यालये.
- १.२ 'शासन' म्हणजे महाराष्ट्र शासन, 'विभाग' म्हणजे महाराष्ट्र शासनाचा प्रशासकीय विभाग (शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मुंबई)
- १.३ 'संचालक' महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (विद्या प्राधिकरण), पुणे म्हणजे शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागांतर्गत असलेल्या महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (विद्या प्राधिकरण), पुणे संस्थेचे संचालक.
- १.४ 'महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद' म्हणजे शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या अंतर्गत विविध शासकीय परीक्षा (प्राथमिक शिक्षण पदविका परीक्षेसह) आयोजित करणारी व प्रमाणपत्रे प्रदान करणारी स्वायत्त संस्था.
- १.५ 'जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था' (D.I.E.C.P.D.) म्हणजे केंद्र शासन पुरस्कृत योजनेंतर्गत शिक्षक प्रशिक्षणाचा दर्जा वाढविण्याकरिता व प्राथमिक शिक्षकांना भरीव प्रशिक्षण देणारी राज्यातील प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये स्थापन केलेली संस्था.
- १.६ 'मान्यताप्राप्त अध्यापक विद्यालय' म्हणजे महाराष्ट्र राज्यात एन. सी. टी. ई. ची मान्यता असलेले संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे यांनी परवानगी दिलेले व राज्य शासनाने विहित केलेल्या प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रमाचे शिक्षण देणारे शासकीय, अशासकीय अनुदानित, विनाअनुदानित, कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालय.
- १.७ 'अनुदानित संस्था' म्हणजे शासनाने विहित केलेल्या अनुदानसूत्रानुसार शासनाकडून अनुदान मिळत असलेली संस्था.
- १.८ 'विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालय' म्हणजे मान्यताप्राप्त संस्थेच्या ज्या अध्यापक विद्यालयास शासनाकडून वेतन व वेतनेतर बाबींसाठी कोणतेही अनुदान मिळत नाही असे अध्यापक विद्यालय.
- १.९ 'मान्यताप्राप्त संस्था' म्हणजे संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० व मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त अधिनियम १९५० नुसार नोंदणी केलेली संस्था व 'एनसीटीई' ची मान्यता आहे अशी प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम कार्यान्वित करणारी संस्था.
- १.१० 'अल्पसंख्याक संस्था' महाराष्ट्र शासनाने धार्मिक व भाषिक अल्पसंख्याक संस्था म्हणून घोषित केलेली संस्था.
- १.११ 'प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम' (D.El.Ed.) म्हणजे महाराष्ट्र राज्यातील उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा (इ.१२ वी) किंवा सी. बी. एस. ई. / आय. सी. एस. ई. / राष्ट्रीय मुक्त विद्यालये/ इतर राज्य मंडळ यांची इयत्ता १२ वी परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर तसेच मुंबई हिंदी विद्यापीठाची "भाषारत्न" परीक्षा /यशवंतराव चव्हाण मुक्त

विद्यापीठाची प्रथम वर्ष पदवी परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाने मान्य केलेला प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर प्राप्त होणारी पदविका.

- १.१२ 'सेवापूर्व प्रशिक्षण' म्हणजे महाराष्ट्र राज्यात 'प्राथमिक शिक्षक' या पदासाठी आवश्यक व विहित केलेली व्यावसायिक अर्हता प्राप्त करण्यासाठी विहित केलेले प्रशिक्षण.
- १.१३ 'डोंगरी क्षेत्र' म्हणजे शासन निर्णय शालेय शिक्षण विभाग क्रमांक-टीसीएम १८९७ (२३/९७) माशि-४ दिनांक १ जुलै, १९९७ अन्वये घोषित केलेले क्षेत्र. तसेच शासनाने शासन आदेशान्वये वेळोवेळी घोषित केलेले डोंगरी क्षेत्र.
- १.१४ 'उमेदवार' म्हणजे नियम क्रमांक ६ नुसार शैक्षणिक पात्रता धारण करणारी व्यक्ती.

२) नियमांची व्याप्ती

महाराष्ट्र राज्यातील एन.सी.टी.ई. ने मान्यता दिलेल्या व संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे यांनी संलग्नता दिलेल्या सर्व अध्यापक विद्यालयांना हे प्रवेश नियम लागू होतील.

३) प्रवेश कोटा

- ३.१ अध्यापक विद्यालयास प्रथम वर्षाच्या मंजूर प्रवेश क्षमतेनुसार शासन कोटा व व्यवस्थापन कोटा खालीलप्रमाणे राहिल.

क्र.	अध्यापक विद्यालयाचा प्रकार	शासन कोटा मंजूर क्षमतेच्या	व्यवस्थापन कोटा मंजूर क्षमतेच्या
१)	शासकीय व खाजगी अनुदानित अध्यापक विद्यालय	१००%	-----
२)	खाजगी विनाअनुदानित, कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालय	८०%	२०%
३)	खाजगी अनुदानित अल्पसंख्याक अध्यापक विद्यालय	५०%	५०%
४)	खाजगी विनाअनुदानित, कायम विनाअनुदानित अल्पसंख्याक अध्यापक विद्यालय	-----	१००%

- ३.२ ज्या अध्यापक विद्यालयाच्या बाबतीत मा. सर्वोच्च न्यायालय व मा. उच्च न्यायालयाने विशिष्ट आदेश दिले असतील तर ते लागू राहतील.

- ३.३ शासन कोट्यातील प्रथम वर्षाच्या एकूण प्रवेश क्षमतेपैकी ७०% जागा महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या विभागीय शिक्षण मंडळनिहाय विभाग स्तराच्या गुणवत्तेनुसार व ३०% जागा राज्यस्तराच्या गुणवत्तेनुसार भरण्यात येतील.

४) ऑनलाईन प्रवेश अर्ज भरणेबाबत

- ४.१ उमेदवाराने ऑनलाईन प्रवेश अर्ज महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) यांच्या www.maa.ac.in या संकेतस्थळावर जाऊन भरावा. प्रवेश अर्ज भरण्याबाबतच्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.

- ४.२ प्रवेश अर्जाची किंमत

रु. २००/- (खुल्या संवर्गासाठी)

रु. १००/- (एस.सी., एस.टी., व्ही.जे.ए., एन.टी., (बी.सी.डी.), एस.बी.सी. व ओ.बी.सी. संवर्गासाठी)

४.३ महाराष्ट्राबाहेरील इतर राज्य मंडळातून इ. १२ वी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांनी ते महाराष्ट्रातील ज्या जिल्ह्याचे रहिवासी आहेत (विना अनुदानित अल्पसंख्याक संस्था वगळून) त्या जिल्ह्याचा संकेतांक क्रमांक इ. १२ वी परीक्षा उत्तीर्ण जिल्हा या ठिकाणी लिहावा.

४.४ प्रवेशाचे वेळापत्रक :

प्रवेशाबाबतचे सभाव्य वेळापत्रक परिषदेच्या www.maa.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असेल.

उमेदवाराने प्रवेशपत्र मिळाल्यानंतर ४ दिवसात संबंधित अध्यापक विद्यालयात जाऊन आपला प्रवेश निश्चित करावा.

४.५ प्रवेश अर्ज स्वीकारल्यानंतर राज्यस्तरीय व विभागस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समितीकडून उमेदवारांशी कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही. प्रवेशासाठी अर्ज भरलेल्या सर्व उमेदवारांची प्रवेश अर्जावरील माहितीची पडताळणी यादी (चेकलिस्ट कम् मेरिटलिस्ट) वेबसाईटवर पाहण्यास उपलब्ध केली जाईल. **चेकलिस्ट कम् मेरिटलिस्ट पाहणे ही उमेदवाराची जबाबदारी आहे.** उमेदवार प्रवेशासाठी ज्या वैधानिक अथवा सामाजिक आरक्षणाचा लाभ घेऊ इच्छित असेल त्या बाबतच्या प्रमाणपत्रांच्या छायाप्रती अर्ज दाखल करतानाच अर्जासोबत जोडाव्यात. एकदा अर्ज सादर केल्यानंतर नव्याने कोणतेही प्रमाणपत्र स्वीकारले जाणार नाही.

५) प्रवेश देण्यास सक्षम प्राधिकारी

डी.एल.एड. प्रवेशाबाबत नियंत्रण, पर्यवेक्षण व देखरेख करण्याचे अधिकार व जबाबदारी अध्यक्ष, डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समिती तथा संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे यांची राहिल. प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रमास मान्यताप्राप्त अध्यापक विद्यालयात प्रवेश देण्याची सर्व प्रक्रिया राज्यस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समितीमार्फत पूर्ण केली जाईल व विभागीय पातळीवर विभागीय शिक्षण उपसंचालक यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीमार्फत पूर्ण केली जाईल. राज्यस्तरीय प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल.

५.१ राज्यस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समिती

- १) संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे अध्यक्ष
- २) सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे उपाध्यक्ष
- ३) आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे सदस्य
- ४) विभागीय शिक्षण उपसंचालक (सर्व) सदस्य
- ५) प्राचार्य, जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था (२) सदस्य
- ६) शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक-१) सदस्य
- ७) प्राचार्य, अध्यापक विद्यालय (३) सदस्य
- ८) उपसचिव, राज्य शिक्षक प्रशिक्षण मंडळ सदस्य
- ९) उपसंचालक सेवापूर्व शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद
(विद्या प्राधिकरण), पुणे. सदस्य सचिव

क्रमांक ५ ते ७ सदस्यांचे नामनिर्देशन संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे ३० यांच्याकडून केले जाईल.

५.२ विभागस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश संनियंत्रण समिती

- १) विभागीय शिक्षण उपसंचालक.....अध्यक्ष
 - २) प्राचार्य, जि. शै. सा. व्या. वि. संस्था (संबंधित विभाग मुख्यालय).....निमंत्रक
 - ३) प्राचार्य, उर्वरित सर्व जि. शै. सा. व्या. वि. संस्था.....सदस्य
 - ४) शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) (१).....सदस्य
 - ५) प्राचार्य, शासकीय अध्यापक विद्यालय (१).....सदस्य
 - ६) प्राचार्य, अनुदानित अध्यापक विद्यालय (१).....सदस्य
 - ७) प्राचार्य, विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालय (१).....सदस्य
- (क्र. ४ ते ७ सदस्यांचे नामनिर्देशन विभागीय शिक्षण उपसंचालक करतील.)

५.३ प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश संनियंत्रण समितीची कर्तव्ये व अधिकार

- १) वृत्तपत्रांमध्ये जाहिरात देऊन उमेदवारांकडून ऑनलाईन अर्ज मागविणे.
- २) ऑनलाईन भरलेल्या अर्जांची छाननी करणे, गुणानुक्रमानुसार सर्वसाधारण गुणवत्ता यादी तयार करणे.
- ३) शासनाने वेळोवेळी केलेल्या नियमानुसार राज्यस्तरीय/विभागस्तरीय गुणवत्तेनुसार, माध्यमनिहाय, शाखानिहाय व संवर्गनिहाय आरक्षणानुसार उमेदवारांना अध्यापक विद्यालयातील उपलब्ध जागांची माहिती देऊन त्यांनी ऑनलाईन केलेल्या निवडीच्या प्राधान्यक्रमानुसार विहित केलेल्या कार्यपद्धतीने प्रवेश देणे.

५.४ प्रथम वर्ष पुनर्प्रवेश :

प्रथम वर्षातील जे विद्यार्थी/विद्यार्थिनी सबळ कारणास्तव (उदा. गंभीर आजार, नैसर्गिक आपत्ती, स्त्रियांच्या बाबतीत प्रसूती इत्यादी) किमान उपस्थिती अभावी परीक्षेस अपात्र ठरतील. त्यांचा एक वर्षापेक्षा कमी कालावधी खंड क्षमापित करून त्यास पुढील वर्षी प्रथम वर्षात त्याच अध्यापक विद्यालयात पुनर्प्रवेश देण्याचे अधिकार संबंधित विभागीय शिक्षण उपसंचालक यांना राहतील. उमेदवारांनी पुनर्प्रवेशासाठी संबंधित अध्यापक विद्यालयामार्फत सक्षम अधिकाऱ्याकडे त्वरित अर्ज करावा. सक्षम अधिकाऱ्यांनी पुढील शैक्षणिक वर्ष सुरु होण्यापूर्वी निर्णय द्यावेत. वैद्यकीय कारणास्तव खंड असल्यास अर्जासोबत जिल्हा शल्य चिकित्सक/अधीक्षक, ग्रामीण रुग्णालय यांनी प्रतिस्वाक्षरी केलेले प्रमाणपत्र जोडणे आवश्यक राहिल. प्रथम वर्षात पुनर्प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा खंड क्षमापित करून वरील प्राधिकृत अधिकाऱ्यांनी प्रथम वर्षाच्या पुनर्प्रवेशास मान्यता दिल्यास अशा विद्यार्थ्यांना प्रथम वर्षाचे संपूर्ण शुल्क पुनःश्च भरावे लागेल. परंतु अशा विद्यार्थ्यांना प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या दिनांकापासून पुढील ३ वर्षात पदविका पूर्ण करणे अनिवार्य राहिल.

६) शैक्षणिक पात्रता

- ६.१ प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम प्रवेशास इच्छुक असणाऱ्या उमेदवारास महाराष्ट्र राज्यातील उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा (इयत्ता १२ वी) खुल्या संवर्गातील उमेदवार किमान ४९.५% गुणांसह उत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे आणि मागासवर्गीय उमेदवार किमान ४४.५% गुणांसह उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे.
- ६.२ महाराष्ट्राचा रहिवासी असलेला सी.बी.एस.ई. किंवा आय.सी.एस.ई. किंवा नॅशनल ओपन स्कूल बोर्डाची व महाराष्ट्राबाहेरील इतर राज्य मंडळाची इ.१२ वी ची परीक्षा उत्तीर्ण झालेला उमेदवार (खुला ४९.५% व मागासवर्गीय ४४.५% गुणांसह) प्रवेशास पात्र असेल. मात्र अशा उमेदवाराने महाराष्ट्रातील मूळ रहिवासी असल्याचे संबंधित तहसीलदाराचे प्रमाणपत्र (विनाअनुदानित अल्पसंख्याक संस्था वगळून) सादर करणे आवश्यक आहे. सदर उमेदवाराच्या गुणपत्रिकेतील विषयानुसार त्यांची शाखा (कला, वाणिज्य, विज्ञान, एम.सी.व्ही.सी.) ठरविण्यात येईल. सी.बी.एस.ई. किंवा

आय.सी.एस.ई. किंवा नॅशनल ओपन स्कूल/ इतर राज्य मंडळांच्या परीक्षेतून उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवारांची गुणवत्ता ठरविताना महाराष्ट्रातील उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षेत असलेले एकूण (६५०) गुण लक्षात घेऊन त्या प्रमाणात सी.बी.एस.ई. किंवा आय.सी.एस.ई. किंवा नॅशनल ओपन स्कूल/इतर राज्य मंडळांची टक्केवारी ठरविण्यात येईल. मात्र उत्तीर्ण झालेल्या विषयांपैकी एक विषय इंग्रजी भाषा असावा. त्याचप्रमाणे मुंबई हिंदी विद्यापीठाची भाषारत्न परीक्षा/यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची प्रथम वर्ष यांची टक्केवारी ठरविण्यात येईल.

६.३ उमेदवार उच्च माध्यमिक शालान्त परीक्षेत प्रथमतः उत्तीर्ण झाल्यानंतर जे गुण प्राप्त झाले आहेत तेच गुण ग्राह्य धरण्यात येतील. परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर तुरळक विषय घेऊन (आयसोलेटेड सब्जेक्ट) विषयाची परीक्षा दिलेली असल्यास असे गुण विचारात घेतले जाणार नाहीत.

इयत्ता १२ वी अनुत्तीर्ण विद्यार्थी गुण पडताळणीनंतर उत्तीर्ण घोषित झाल्यास असा विद्यार्थी निकालापासून १५ दिवसांचे आत प्रवेशासाठी अर्ज केल्यास गुणवत्तेनुसार प्रवेशास पात्र राहिल. गुण पडताळणीनंतर गुणांत वाढ झाल्यास वाढीव गुणांच्या आधारावर गुणवत्तेनुसार विद्यार्थ्यांचा प्रवेशास विचार केला जाईल.

६.४ शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाने दि.१० जून २०११ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय क्र. टीसीएम २००९/ (३६/०९) / माशि ४ अन्वये +२ स्तरावरील किमान कौशल्यावर आधारित व्यवसाय अभ्यासक्रमातील (MCVC) खालील विषय घेऊन इ.१२ वी ची परीक्षा उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी प्रवेशास पात्र आहेत. (१) कृषी गटातील हॉर्टिकल्चर व क्रॉप सायन्स (२) आरोग्य व वैद्यकीय सेवा गटातील क्रेच अँड प्रिस्कूल मॅनेजमेंट.

६.५ इ. १२ वी व १० वी समकक्ष बाबत -

सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि.क्र. आर.जी.डी.- १५११/प्र.क्र. ८९/१३ दि. २० मे २०११ नुसार महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालान्त परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा.

६.६ विद्यापीठे, मानीव विद्यापीठे, ऐच्छिक मान्य शैक्षणिक संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या/पदविका समकक्षतेबाबत- उच्च शिक्षण व तंत्र शिक्षण विभागाच्या शासन निर्णय क्र. समक २००७/(२६/०७) मशि-६ दिनांक २८ फेब्रुवारी २००७ नुसार 'मुंबई हिंदी - विद्यापीठ मुंबईची' 'भाषारत्न' परीक्षा इ. १२ वी समकक्ष असल्याने ही परीक्षा उत्तीर्ण असलेला उमेदवार.

६.७ वैकल्पिक गटात एकाच विषयाचे जास्तीत जास्त २०० गुण असलेला विषय घेऊन उत्तीर्ण झालेले उमेदवार पात्र समजण्यात येतील.

६.८ श्रेणी सुधार योजनेमुळे (Class improvement) गुणांत वाढ झाल्यास चालू वर्षीच्या प्रवेश प्रक्रियेत सदरचे गुण विचारात घेतले जातील.

७) अधिक गुणांची सवलत

७.१ खेळ-राष्ट्रीय पातळीवर/ राज्य पातळीवर ३ गुण

(ज्या विद्यार्थ्यांना एच. एस. सी. बोर्डाकडून खेळाचे अतिरिक्त २५ गुण दिले आहेत अशा विद्यार्थ्यांना या तीन गुणांची सवलत मिळणार नाही.)

क्रीडा व युवक कल्याण संचालनालय महाराष्ट्र शासन यांनी प्रदान केलेले जिल्हा क्रीडा अधिकारी यांची स्वाक्षरी असलेले प्रमाणपत्र आवश्यक.

- ७.२ चित्रकला-महाराष्ट्र शासनाची कला संचालनालयाची इंटरमिजिएट परीक्षा उत्तीर्ण ३ गुण
चित्रकला प्रमाणपत्र उपलब्ध नसेल तर संबंधित शाळेच्या मुख्याध्यापकांनी प्रमाणित केलेली निकालपत्राची सत्यप्रत.
- ७.३ संगीत-गंधर्व महाविद्यालयाची पदवी/संगीत अलंकार/संगीत विशारद परीक्षा उत्तीर्ण ३ गुण
वरील प्रमाणपत्राचे गुण एकूण गुणात मिळविले जातील.
- ८) माध्यमनिहाय प्रवेश पात्रता
- ८.१ एखादा उमेदवार एकापेक्षा अधिक माध्यमांसाठी पात्र असू शकतो. त्याकरिता प्रत्येक माध्यमासाठी स्वतंत्र विकल्पाची नोंद ऑनलाईन करावी. त्यानुसार प्रवेश अर्ज शुल्क आकारणी केली जाईल.
- ८.२ मराठी माध्यम :
- अ) जे विद्यार्थी इ. १० वी अथवा इ. १२ वी ची परीक्षा मराठी माध्यमातून उत्तीर्ण झालेले असतील ते उमेदवार मराठी माध्यमासाठी पात्र आहेत.
- ब) महाराष्ट्र बोर्ड/सी. बी. एस. ई./आय. सी. एस. ई. बोर्डाची/नॅशनल ओपन स्कूल बोर्डाची/इतर राज्य मंडळाची इ. १० वी अथवा इ. १२ वी ची परीक्षा उत्तीर्ण झालेले तसेच मुंबई हिंदी विद्यापीठाची भाषारत्न परीक्षा/ यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची प्रथम वर्ष पदवी परीक्षा उत्तीर्ण झालेले उमेदवार की ज्यांनी एक १०० गुणांचा 'मराठी भाषा' विषय इ. १० वी किंवा इ. १२ वी परीक्षेला घेतलेला असावा असे उमेदवार मराठी माध्यमासाठी पात्र आहेत.
- ८.३ हिंदी माध्यम :
- अ) हिंदी माध्यमाच्या अध्यापक विद्यालयात प्रवेशासाठी इ. १० वी अथवा इ. १२ वी हिंदी माध्यमातून उत्तीर्ण झालेले उमेदवार पात्र आहेत.
- ब) वरील उमेदवारांना प्रवेश देऊनही जागा रिक्त राहिल्यावर अन्य माध्यमांतून इ. १२ वी उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवारांचा गुणवत्तेनुसार विचार होईल. मात्र, अशा उमेदवारांनी इ. १० वी अथवा इ. १२ वी साठी हिंदी १०० गुणांचा भाषा विषय घेतलेला असावा. तसेच त्यांनी हिंदी माध्यमासाठी स्वतंत्र ऑनलाईन विकल्प नोंदविलेला असावा.
- ८.४ इंग्रजी माध्यम :
- अ) इंग्रजी माध्यमाच्या अध्यापक विद्यालयात प्रवेशासाठी इ. १० वी अथवा इ. १२ वी परीक्षा इंग्रजी माध्यमातून उत्तीर्ण झालेले उमेदवार पात्र आहेत.
- ब) वरील उमेदवारांना प्रवेश देऊनही जागा रिक्त राहिल्यास अन्य माध्यमांतून इ. १२ वी उत्तीर्ण उमेदवारांचा गुणवत्तेनुसार विचार होईल. मात्र अशा उमेदवारांनी इ. १० वी व इ. १२ वी साठी इंग्रजी १०० गुणांचा विषय घेतलेला असावा. तसेच त्यांनी इंग्रजी माध्यमासाठी स्वतंत्र ऑनलाईन विकल्प नोंदविलेला असावा.
- ८.५ अन्य माध्यम (उर्दू/गुजराती) :
- उमेदवार इ. १० वी किंवा इ. १२ वी संबंधित माध्यमातून उत्तीर्ण झालेला असावा.
- कन्नड माध्यम :
- राज्यातील कन्नड माध्यमाची सर्वच अध्यापक विद्यालये अल्पसंख्याक व्यवस्थापनाची असल्याने कन्नड माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनी प्रवेशासाठी अध्यापक विद्यालयाशी संपर्क साधावा.
- ८.६ शासन आदेशानुसार दादरा, नगर, हवेली, सिल्वासा या केंद्रशासित प्रदेशांतील उमेदवारांना मराठी, गुजराती व इंग्रजी माध्यमांसाठी अध्यापक विद्यालयात प्रवेश देण्यात येईल, त्यासाठी या केंद्रशासित प्रदेशातील इच्छुक उमेदवारांनी ऑनलाईन अर्ज भरावेत.

९) आरक्षण

९.१ शाखानिहाय आरक्षण - प्रवेशासाठी शाखानिहाय आरक्षण खालीलप्रमाणे राहिल.

- १) कला शाखा - ४०%
- २) विज्ञान शाखा - ५० %
- ३) वाणिज्य शाखा - ९ %
- ४) एमसीव्हीसी - १%

९.२ वैधानिक आरक्षण : मागासवर्गीयांसाठी आरक्षणाचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

- १) अनुसूचित जाती.....(S. C.) ----- १३%
- २) अनुसूचित जमाती.....(S. T.)----- ७%
- ३) विमुक्त जाती-अ(V. J. -A) ----- ३%
- ४) भटक्या जमाती -ब(N.T. -B) ----- २.५%
- ५) भटक्या जमाती - क... (N. T. -C)----- ३.५%
- ६) भटक्या जमाती -ड.....(N. T. -D)----- २%
- ७) विशेष मागास प्रवर्ग(S. B. C.)----- २%
- ८) इतर मागास प्रवर्ग.....(O. B. C.)----- १७%

९) खुल्या प्रवर्गातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक ----- १०% (अल्पसंख्याक संख्या वगळून)

राज्यातील खुल्या प्रवर्गातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांसाठी आरक्षित जागा भरतेवेळी शासन निर्णय क्र. राआधो-४०१९(प्र.क्र. ३१/१६-अ, दि. १२/२/२०१९ व शासन निर्णय क्र. शाशिक्री/एमआयएस-४७१९/प्र.क्र.४५७/एसएम२ दि. २८/५/२०१९ मधील अटी व शर्तीचे पालन करावे.

९.३ सामाजिक आरक्षण : सामाजिक आरक्षण खालीलप्रमाणे राहिल.

- १) प्रकल्पग्रस्त/आपत्तीग्रस्त - ३%
- २) लक्षणीय अपंग - ५%
- ३) माजी सैनिक पाल्य - ३%
- ४) आजी सैनिक पाल्य - २%
- ५) विधवा/घटस्फोटित/अनाथ महिला - २%
- ६) स्वातंत्र्य सैनिकांचे पाल्य - १%

९.४ डोंगरी क्षेत्रातील आरक्षण : शासन निर्णय क्र. टीसीएम १०९७/२३९७/माशि-४, दिनांक १ जुलै १९९७ अन्वये महाराष्ट्र शासनाने राज्यातील काही जिल्ह्यांतील काही तालुके व गावे डोंगरी क्षेत्र म्हणून जाहीर केलेली आहेत. राज्यातील सदर डोंगरी क्षेत्रातील एकूण प्रवेश क्षमतेच्या २०% जागा डोंगरी क्षेत्रातील उमेदवारांसाठी आरक्षित राहतील. (नियम क्र. १८.१८ पाहावा.)

९.५ महिलांसाठी आरक्षण : शासन निर्णय महिला व बालविकास क्र. ८२/२००१/ मसेआ/२०००/ प्र. क. ४१५/का-२ दि. २५-५-२००१ अन्वये एकूण प्रवेश क्षमतेच्या ३० टक्के जागा महिला उमेदवारांकरिता राखीव राहतील. ह्या आरक्षणांतर्गत महिलांना प्रवेश देण्याची कार्यवाही सदर शासन निर्णयातील अटी व शर्तीनुसार करण्यात येईल.

९.६ आदिवासी उमेदवारांसाठी विशेष आरक्षण : चिखलदरा, जि. अमरावती; धानोरा, जि. गडचिरोली; किनवट, जि. नांदेड; गोंडपिंपरी, जि. चंद्रपूर येथील अध्यापक विद्यालयांमध्ये मंजूर प्रवेश क्षमतेच्या ७०% जागा आदिवासी उमेदवारांकरिता राखीव राहतील. बिरसामुंडा, अ. वि. सिरोंचा, जि. गडचिरोली येथील ५०% जागा आदिवासी उमेदवारांकरिता राखीव राहतील.

९.७ सीमावर्ती भागातील अध्यापक विद्यालय : महाराष्ट्र - कर्नाटक सीमेवरील वादग्रस्त ८६५ गावांतील विद्यार्थ्यांच्या डी. एल. एड. प्रवेशासाठी एकंबेकर अध्यापक विद्यालय, उद्गीर, जि. लातूर हे स्वतंत्र अध्यापक विद्यालय आहे. (नियम क्र. १८.१९ व १८.२० पाहावा.)

- ९.८ अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांसाठी वैधता प्रमाणपत्राबाबत -
 अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना प्रवेशपूर्व जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करण्याकरिता हमीपत्र लिहून देण्याची अट आदिवासी विकास विभागाने दिनांक ११/०१/२०११ रोजीच्या परिपत्रकान्वये रद्द केलेली आहे.
 अनुसूचित जमातीच्या (एस. टी.) विद्यार्थ्यांनी सक्षम अधिकाऱ्याने निर्गमित केलेले अनुसूचित जमातीचे प्रमाणपत्र मूळ प्रत व जात वैधता प्रमाणपत्र मूळ प्रत प्रवेश अर्ज पडताळणीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक राहिल.
- १०) आरक्षणाबाबत संवर्गातर्गत बदल
- १०.१ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती - अ, भटक्या जमाती - ब, भटक्या जमाती - क, भटक्या जमाती - ड, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास वर्ग यांच्याकरिता वैधानिक आरक्षणानुसार आरक्षित असलेल्या जागेवर किमान गुणापर्यंत जाऊनही पात्र उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास अनुसूचित जातीची रिक्त जागा अनुसूचित जमातीस, अनुसूचित जमातीची रिक्त जागा विमुक्त जाती (अ) ला, विमुक्त जाती (अ) ची रिक्त जागा भटक्या जमाती (ब) ला, भटक्या जमाती (ब) ची रिक्त जागा भटक्या जमाती (क) ला, भटक्या जमाती (क) ची रिक्त जागा भटक्या जमाती (ड) ला, भटक्या जमाती (ड) ची रिक्त जागा विशेष मागास प्रवर्गाला, विशेष मागास प्रवर्गाची रिक्त जागा इतर मागास वर्गाला व इतर मागास वर्गाची रिक्त जागा खुल्या प्रवर्गातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक या प्रवर्गाला व खुल्या प्रवर्गातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक या प्रवर्गाची रिक्त जागा सर्वसाधारण प्रवर्गाला देऊन गुणवत्तेनुसार रिक्त जागा भरण्यात येतील.
- १०.२ त्या त्या संवर्गातील किमान गुणाअखेर सामाजिक आरक्षणानुसार आरक्षित जागांवर पात्र उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास रिक्त जागा संवर्गानुसार सामाजिक आरक्षण मुक्त समजण्यात येतील व त्या संवर्गातील प्युअर गटास दिल्या जातील.
- ११) उपस्थिती
- ११.१ प्रथम वर्ष व द्वितीय वर्षासाठी प्राथमिक शिक्षण पदविकेकरिता २०० दिवस (परीक्षा व प्रवेशाचे दिवस वगळून) कार्यदिन राहतील.
- ११.२ प्राथमिक शिक्षण पदविका परीक्षेस प्रविष्ट होण्यासाठी एकूण ८० टक्के उपस्थिती आवश्यक राहिल. तसेच वर्षाच्या प्रत्येक सत्रातील किमान उपस्थिती ६० टक्के राहिल. आंतरवासितेसाठी ९० टक्के उपस्थिती आवश्यक आहे.
 शासनमार्फत उशिरा प्रवेश अथवा वैद्यकीय कारणास्तव विहित केलेली उपस्थिती कमी पडत असल्यास सदर अनुपस्थिती क्षमापित करण्याचे अधिकार पुढीलप्रमाणे प्रदान करण्यात येत आहेत.
 ७० ते ७९ टक्के - प्राचार्य, जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था.
 ६० ते ६९ टक्के - अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे.
 प्रथम /द्वितीय सत्रामध्ये ६० टक्क्यापेक्षा कमी उपस्थिती असल्यास परीक्षेस प्रविष्ट होण्यास उमेदवार अपात्र समजण्यात येईल. कमी उपस्थिती क्षमापित करण्याचे अधिकार वापरताना त्या वर्षाच्या प्रत्येक सत्रातील उपस्थिती किमान ५० टक्के आहे याची खात्री करावी.
- ११.३ प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम
 १५ जुलैपासून सुरु होईल. अभ्यासक्रमाचा एकूण कालावधी दोन वर्षे असा असेल. सन २०१६-१७ मध्ये डी.एल.एड सुधारित अभ्यासक्रमास शासन निर्णय क्र. अभ्यास २११४/(२११/१४)- एसडी.४ दि. १७/५/२०१६ अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे. लेखी व प्रात्यक्षिक परीक्षांच्या मूल्यमापनाबाबतचे नियम प्राथमिक शिक्षण पदविका अभ्यासक्रम पुस्तिकेमध्ये निर्गमित करण्यात आलेले आहेत.
- ११.४ प्रथम वर्ष परीक्षेनंतर लगेच द्वितीय वर्षाचे अध्यापन सुरु होईल. द्वितीय वर्ष प्रवेशाबाबतचे नियम राज्य शिक्षक

प्रशिक्षण शाखेकडून स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

१२) शुल्क सन २०१९-२०

१२.१ शासकीय व अनुदानित अध्यापक विद्यालय

क्र.	शुल्क/बाब	शुल्क दर रु.	वार्षिक रु.
१	शिक्षण शुल्क (दरमहा)	२२०	२६४०
२	सत्र शुल्क (प्रति सत्र)	२२०	४४०
३	प्रवेश शुल्क (प्रथम व द्वितीय वर्षाचे मिळून)	२२०	२२०
	वार्षिक एकूण रुपये		३३००

द्वितीय वर्षासाठी प्रवेश शुल्क वगळता उर्वरित शुल्क भरावे लागेल.

१२.२ विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालय

प्रवेश घेताना विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयातील शैक्षणिक शुल्क हे 'अध्यापक विद्यालय विनियमन प्राधिकरणा'ने मान्य केलेल्या दरानुसार भरावे लागेल.

१२.३ वरील शुल्काव्यतिरिक्त कोणत्याही अध्यापक विद्यालयास अन्य शुल्क आकारता येणार नाही.

१२.४ शुल्क भरण्याची कार्यपद्धती :

- १) शासकीय व अनुदानित अध्यापक विद्यालयातील प्रवेशार्थींना १२.१ मध्ये दर्शविलेल्या दराने १ वर्षाचे शुल्क प्रवेशाच्या वेळी भरावे लागेल.
- २) विनाअनुदानित, कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयाचे शैक्षणिक शुल्क हे अध्यापक विद्यालयाच्या विनियमन प्राधिकरणाने ठरवून दिलेल्या दराने प्रवेशाच्या वेळी एका वर्षाचे शुल्क भरणे आवश्यक आहे. दुसऱ्या वर्षाचे शुल्क स्वतंत्रपणे दुसऱ्या वर्षी प्रवेशाच्या वेळी भरावे लागेल.
- ३) ज्या विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयाचे शुल्क विनियमन प्राधिकरणाने निश्चित केले नाही त्यांच्याबाबत तूर्त रु. १२०००/- वार्षिक शुल्क आकारण्यात येईल व प्राधिकरणाने निश्चित केल्यानंतर फरक समायोजित करावा लागेल.
- ४) प्रवेश निश्चित झाल्यानंतर संबंधित अध्यापक विद्यालयाच्या प्राचार्यांच्या नावे वार्षिक शुल्काचा डिमांड ड्राफ्ट काढून तो संबंधित अध्यापक विद्यालयाच्या प्राचार्यांकडे जमा करण्यात यावा.

१३) शुल्क परतावा -

क्र.	कालावधी	शुल्कात करावयाची कपात
१	अध्यापक विद्यालयात प्रवेश घेतल्याच्या तारखेपासून ७ दिवसांच्या आत प्रवेश रद्द केल्यास	१०%
२.	अध्यापक विद्यालयात प्रवेश घेतल्याच्या तारखेपासून ८ ते १५ दिवसांच्या दरम्यान प्रवेश रद्द केल्यास	२५%
३.	अध्यापक विद्यालयात प्रवेश घेतल्याच्या तारखेपासून १६ ते ३० दिवसांच्या दरम्यान प्रवेश रद्द केल्यास	५०%

४.	अध्यापक विद्यालयात प्रवेश घेतल्याच्या तारखेपासून ३० दिवसांनंतर प्रवेश रद्द केल्यास	कोणताही परतावा अनुज्ञेय असणार नाही.

१३.२ शुल्क परताव्याचा कालावधी

उमेदवाराने संबंधित अध्यापक विद्यालयात प्रवेश घेतल्यानंतर प्रवेश रद्द करण्याकरिता अर्ज सादर केल्यास असा अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून १५ दिवसांच्या आत शुल्कात योग्य ती कपात करून उर्वरित रक्कम संबंधित अध्यापक विद्यालयाच्या प्राचार्यांकडून विद्यार्थ्यांस परत करण्यात येईल. प्राचार्यांनी कपात केलेली रक्कम जिल्हा शैक्षणिक व्यावसायिक विकास संस्थेमार्फत 'अध्यक्ष, राज्यस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश, निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समिती, पुणे' यांच्याकडे डी. डी. ने पाठवावी.

१४) आपआपसात अध्यापक विद्यालयात बदली

१४.१ महाराष्ट्रातील शासन मान्य कोणत्याही अध्यापक विद्यालयातून कोणतेही अध्यापक विद्यालय स्वच्छेने व शासनमान्य फी भरून एकतर्फी प्रथम वर्षात जागा रिक्त असल्यास बदली करता येईल. एकतर्फी बदलीचे अधिकार नियम १४.२ प्रमाणे राहतील. बदली अर्जासोबत रु. १०००/- चा राष्ट्रीयकृत बँकेचा डी.डी. जोडावा.

१४.२ आपआपसात बदलीसाठी पुढील सक्षम अधिकारी यांच्याकडे अर्ज सादर करावा. (आपआपसात बदली अर्जाचा विहित नमुना महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे यांनी वेबसाईटवर परिशिष्ट ७ मध्ये दिला आहे.)

अ) जिल्ह्यांतर्गत बदली - प्राचार्य, जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था (DIECPD)

ब) विभागांतर्गत बदली - संबंधित विभागीय शिक्षण उपसंचालक

क) विभागाबाहेर बदली - संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, (विद्या प्राधिकरण) पुणे.

१४.३ बदली कोणत्याही स्तरावर एकदाच करता येईल. एकदा संमती दिल्यावर ती रद्द करता येणार नाही. बदली झाल्यानंतर बदली उमेदवार त्या अध्यापक विद्यालयात हजर न झाल्यास त्याचा प्रवेश रद्द करण्यात येईल व बदलीने गेलेला दुसरा उमेदवार आपल्या मूळ अध्यापक विद्यालयातच उपस्थित राहील.

१४.४ आपआपसात बदलीच्या अर्जासोबत प्रत्येक उमेदवाराने शुल्क म्हणून रु. १०००/- चा राष्ट्रीयकृत बँकेचा डी. डी. आवश्यक राहिल. जिल्ह्यांतर्गत बदलीचा डी. डी. संबंधित जिल्ह्याचे प्राचार्य, जि. शै. सा. व्या. वि. सं. यांच्या नावे काढावा. विभागांतर्गत व विभागाबाहेर बदलीसाठीचा डी. डी. हा अध्यक्ष, राज्यस्तरीय डी.एल.एड. प्रवेश निवड, निर्णय व प्रवेश सनियंत्रण समिती, पुणे यांच्या नावे काढावा.

१४.५ महाराष्ट्रातील शासन मान्य कोणत्याही अध्यापक विद्यालयातून कोणत्याही अध्यापक विद्यालयात स्वच्छेने शासनमान्य फी भरून आपआपसात बदली करता येईल. आपआपसात बदलीचे अधिकार पूर्वी प्रमाणेच नियम १४.२ नुसार असतील.

१४.६ आपआपसात बदली प्रवेश घेतल्यानंतर केली जाईल. त्याची अंतिम मुदत राज्यस्तरीय किंवा विभागस्तरीय अंतीम प्रवेश फेरी संपल्यानंतर (सर्व फेरीतील विद्यार्थ्यांना) ३० दिवस राहिल. ज्या दोन विद्यार्थ्यांना आपआपसात अध्यापक विद्यालय बदलावयाचे आहे त्या दोन्ही विद्यार्थ्यांनी नियम क्र. १४.२ मध्ये नमूद केलेल्या संबंधित अधिकाऱ्यांकडे अर्ज सादर करावेत.

१४.७ विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयातून विनाअनुदानित/कायम विनाअनुदानित अध्यापक विद्यालयात बदली करताना उमेदवाराने अध्यापक विद्यालयाकडे भरलेले शुल्क प्राचार्यांनी बदली उमेदवाराच्या नावावर समायोजित करावे.

१४.८ उमेदवाराची ज्या अध्यापक विद्यालयात बदली झालेली आहे त्या अध्यापक विद्यालयाच्या प्राचार्यांनी बदलून